

TOPOGRAFISK-STATISTISK  
BESKRIVELSE

OVER

TROMSØ AMT

---

ANDEN DEL  
TROMSØ BY OG HERREDERNE

---

EFTER OFFENTLIG FORANSTALTNING

UDGIVET VED

AMUND HELLAND



KRISTIANIA  
H. ASCHEHOUG & CO.s FORLAG  
1899

## Berg herred.

*Berg herred [609.10 km.<sup>2</sup>, 1633 indbyggere] indbefatter Berg hovedsogn med Torsken annex.*

Herredet er et lensmandsdistrikts og et thinglag.

Berg herred udgør den nordvestlige del af Senjenø, og desuden hører til herredet en del udenfor Senjen liggende øer, der dog ingen nærer op til 1 km.<sup>2</sup>'s størrelse

Herredet ligger langt ude mod havet.

Mellem fjordene og fjorddalene hæver sig mægtige fjelde, op til 1 000 meter.

Herredet nær sin største udstrækning fra nordost til sydvest ca. 62 km.; bredden fra Teisten mod sydost er 21 km.

Berg omgives af: *Bjarkø, Tranø, Lenviken* og *Hillesø* herreder. Af herredets samlede areal 609.1 km.<sup>2</sup> er intet fastland. Øer:

|                                |        |
|--------------------------------|--------|
| Del af Senjen .....            | 605.2. |
| Færø.....                      | 0.3.   |
| Kjøbmandsø.....                | 0.2.   |
| Ertenø .....                   | 0.6.   |
| Hofsø.....                     | 0.1.   |
| Torskenø.....                  | 0.4.   |
| Ørja .....                     | 0.5.   |
| Øgruppen Svellingerne (18).... | 0.2.   |
| Halvardsø .....                | 0.3.   |
| 297 øer og 59 skjær.....       | 1.2.   |

---

Samlet areal af øer..... 609.1.

Mange af tinderne i Berg herred er alper. Forbjergene *Teisten*, *Trælen*, *Oksen* og *Kjølva* ligger paa strækningen fra nordost til sydvest næsten i ret linje og er alle steile og vilde, afsluttende de mellem fjordene liggende halvøer.

Den paa Senjenø liggende del af herredet er sønderskaaret af talrige fjorde og dalfører.

Nordligst i herredet, øst for Mefjord, paa grænsen mod Hillesø, nær *Kjølva* (tr. p.) 399 m., og længer syd ligger *Gilberg*, *Mælen* 442 m., *Vastind* og *Seglen*.

Ret syd for Mefjordens bund ligger *Breitind* (tr. p.) 1015 m. højt og øst for denne *Lasset*, grændsefjeld mod Lenviken, Hillesø og Berg.

*Store og little Hesten* ligger ret op for Mefjord vestlig for Breitind.

Imellem Breitind og store Hesten kommer fra sydvest *store Helvedesvatn* (113 m. o. h.) ind fra naboherrederet, saa langt

at der kun er en ganske kort ryg imellem store Helvedesvatn og Mefjord.

Paa halvøen mellem Mefjord og Bergsfjord er mange toppe og skar med vande; nordligst ligger *Oksehornene* 557 m.

Længer sydost er *Bringa* 639 m. og *Roalen* 867 m.

I halvøen mellem Mefjord og Bergsfjord gaar ind *Ersfjord* og *Stein fjord*.

Op for gaarden Ersfjord stiger *Snekollen* meget steilt, saa at man fra stuen kan se toppen af fjeldet gjennem skorstenen.

Paa halvøens sydlige side ligger vestlig *Træltinderne*, *Husfjeld* 627 m. og *Brusen* 572 m.

Paa halvøen mellem Bergsfjord og Strømsbotn ligger *Finkona* og længer øst *store* og *little Moa*.

Øst for Moa paa grændsen mod Lenviken ligger *Sneffeld* 653 m.

I Strømsbotn kommer ned *Heggedalen* i vestlig retning.

Landet mellem Strømsbotn og havet i nord og Gryllefjord i syd hører østlig til Berg hovedsogn og vestlig til Torsken. Her ligger *Hellandstind*, ret op for Havn nedlagte nikkelværk.

Halvøen mellem Bergsfjord og Grylefjord har vestligere mange toppe.

Her er nordligst *Teisten* (tr. p.) *Torten* og op for Grylefjord *Maatind*, *Teistenfjeld* og *Hovden*.

Atter er der en halvø mellem Torskenfjord og Sifjord, i hvilken flere fjorde og bugter, *Østerfjord*, *Grundfarnesbotn* og *Veimandsbotn* gaar ind.

Paa den lille halvø mellem Grylefjord og Torskenfjord ligger *Husfjeld* og *Torsken*.

Syd for Torskenfjord ligger *Storkjeipen*.

Mellem Østerfjord og Sifjord ligger vestligst *Bratfjeld* og *Kjærringfjeld*, og saa følger mod øst *Lopen*, *Fetind* og *Høstakken*.

Fra Østerfjord over til Tranøbotn i Tranø herred fører en forsænkning, *Kaperdalen*.

Syd for Kaperdalen stiger landet steilt op mod *Kaperfjeld* og *Storffeld*.

Paa halvøen mellem Sifjord og Selfjord er vestligst toppene *Leikvikfjeld*, op for Selfjord *Kvænnan* (tr. p.) og *Kalkirkken*, og inde i fjordbunden *Grina* og *Henrikhoved*.

Syd for Selfjord er toppene *Lommen* og *Bunkanfjeld*, endelig sydvestlig i Torsken *Fiskensteinsterne* og *Oksen* og sydligst paa grændsen mod Bjarkø *Dova*.

Udenfor den vilde kyst, der er aaben, ligger spredt adskillige øer, hvoraf nogle er af vigtighed som fiskevær. Den største er *Ertenø*, vestligt i Bergfjorden; østlig for denne ligger *Bergsø* og *Færo*.

*Holmen* eller *Holmenvær* i Torsken er et vigtigt fiskevær.

*Øerne Ørja, Langvær, Svellingerne og Halvardsø* er ogsaa fiskevær.

Ewig sne og is er der paa følgende toppe i Berg.

|                                |     |                  |
|--------------------------------|-----|------------------|
| Snefjeld .....                 | 0.3 | km. <sup>2</sup> |
| Roms-oarvve.....               | 0.2 | "                |
| Tua (finsk Ruksis-oalgecokka). | 0.6 | "                |
| Bræ i Skraeflaag.....          | 0.7 | "                |
| Skræflaag.....                 | 2.1 | "                |
| Bræ ved Stortind.....          | 0.7 | "                |

4.6 km.<sup>2</sup>

**Geologi.** Hele Berg herred bestaar, saa vidt iagttaget, af gneis med noget granit, hvilke bergarter taarner sig op i vilde fjelde paa de forrevne halvører ud imod det vilde hav. Gabbro er iagttaget ved Havn nikkelværk.

Landet er i de lavere dele isskuret; saaledes er den i havet liggende ø Halvardsø tilrundet.

Ogsaa i Berg herred sees i fjordene paa vestsiden af Senjen mærker efter en ældre havstand i form af strandlinje og terrasser.

Ved Skaland er maalt en strandlinje 16.7 m. o. h.

**Vasdrag.** I herredet er kun korte elve.

Heggedalens vasdrag falder i Strømsbotn.

I Bergsfjord falder afløb fra Ersfjordvatn og afløb fra Roalvatn og Hestevøtn.

Finsæter elv, der kommer fra Finsætervatn, har en fos; der findes laks i elven.

I Torsken er et par smaa lakselve.

**Indsjører.** Der er mange større og mindre indsjører i herredet.

Den største er Helvedesvatn 3.4 km.<sup>2</sup>, hvoraf en del ligger i Lenviken herred.

Andre vande er: Hestevøtn 2.5 km<sup>2</sup>, Ersfjordvatn, Finsætervatn 2.0 km.<sup>2</sup> og Svanelyvøtn 1.0 km.<sup>2</sup>

Vandene har ingen betydning for færdselen.

Elvene er taalig fiskerige og ligeledes de vande, som ligger 50 m. over havet. Der er ørret, rør og laks.

Nordmændene driver ikke synderlig paa fisket i indsjørerne, da havet udenfor er saa fiskerigt; finnerne derimod fisker i vandene i den bedste fisketid.

Svanelyvøtn er gode fiskevand; der er ørret og rør, mest rør.

Finsætervatn er ogsaa godt vand for rør og ørret.

I Hellandsvatn, hvor der ikke før var ørret, er udsat yngel.

Ersfjordvatn er et prægtigt fiskevand for ørret.

Rør og ørret holder sig paa hver sin side af vandet.

I *Tholevavn* under Tholen er kun ørret; der er lidt aal i *Ballesvikvatn*.

## Indsjøer.

|   | km. <sup>2</sup> |
|---|------------------|
| <b>Nordre Mefjordvatn</b>                       | <b>0.4</b>       |
| <b>Nordre Hestvatn</b>                          | <b>1.2</b>       |
| <b>Roalvatn</b>                                 | <b>0.8</b>       |
| <b>Ersfjordvatn</b>                             | <b>0.4</b>       |
| <b>Del af Helvedesvatn n.</b>                   | <b>3.4</b>       |
| <b>Hestvatn, s.</b>                             | <b>2.5</b>       |
| <b>Heggevatn</b>                                | <b>1.8</b>       |
| <b>Botntjern</b>                                | <b>0.1</b>       |
| <b>Vand s.v. f. Heggevatn</b>                   | <b>0.6</b>       |
| <b>Vand s.v. f. foregaaende</b>                 | <b>0.2</b>       |
| <b>Finsætervath</b>                             | <b>2.0</b>       |
| <b>Tholevatn</b>                                | <b>0.9</b>       |
| <b>Vand v. f. Tholevatn</b>                     | <b>0.2</b>       |
| <b>Hellandsvatn</b>                             | <b>0.2</b>       |
| <b>Skibsvatn</b>                                | <b>0.3</b>       |
| <b>Svanelvvatn n</b>                            | <b>1.0</b>       |
| <b>Vand s.v. f. Svanelvvatn</b>                 | <b>0.1</b>       |
| <b>Leirdalsvatn</b>                             | <b>0.6</b>       |
| <b>3 vand s.o. f. st. Ostervatn, nordligste</b> | <b>0.2</b>       |
| <b>mellemste</b>                                | <b>0.6</b>       |
| <b>sydligste</b>                                | <b>0.6</b>       |
| <b>Store Ostervatn</b>                          | <b>1.9</b>       |
| <b>Little Ostervatn</b>                         | <b>0.3</b>       |
| <b>Største vand i Giske dalen</b>               | <b>0.2</b>       |
| <b>Kvænvatn</b>                                 | <b>1.0</b>       |
| <b>Vand s.v. f. Blaafjeld</b>                   | <b>0.6</b>       |
| <b>Vand s. f. Luten</b>                         | <b>0.5</b>       |
| <b>Vand s. f. Grinna</b>                        | <b>0.4</b>       |
| <b>Vand s. f. Bunkan</b>                        | <b>0.2</b>       |
| <b>Del af Bunkanvatn</b>                        | <b>1.0</b>       |
| <b>Del af Bødsandvatn</b>                       | <b>0.4</b>       |
| <b>Del af Blyfjordvatn</b>                      | <b>0.5</b>       |
| <b>Vand v. Blyfjordvatn</b>                     | <b>0.4</b>       |
| <b>378 vand</b>                                 | <b>4.2</b>       |

## **Samlet areal af ferskvand 29.6**

Kyst og fjorde. Berg herred er sønderskaaret af en mængde fjorde — næsten alle i vestlig retning.

Fra syd mod nord er disse fjorde:

*Selforden*, circa 7 km. lang, *Sifjorden* med sidefjordene *Gjiska* og *Veimandsbotn*; *Torskenfjord*, ca. 4 km. bred ved munningen,

med sine 3 arme: *Østerfjord*, *Torskenfjord* eller *Skibsfjord* og *Gryllefjord*.

*Bergsfjorden* er omrent 17 km. lang, paa sydsiden staar den ved et omrent 60 m. bredt sund i forbindelse med *Strømsbotn*. Dergaard strøm ind og ud ved flod og fjære.

Andre fjorde nordlig i Berg er:

*Ersfjord* med *Steinfjord* og endelig *Meffjord*, 14 km. lang, ca. 3 km. bred.

**Havne.** De arbeider, som er udført af havnevæsenet i *Ostfjordvær*, *Torsken*, *Mefjordvær*, *Hopen*, *Holmenvær*, *Ørja*, *Langvær ene*, *Svellingerne*, *Halvardsø*, er før omtalte.

Der er strømhaardt ved kysten.

I regelen gaar strømmen ud og vest.

**Jordbund.** Jordsmonnet er idethele daarligt; undergrunden er sten og sand; den ler, som findes, ligger i fjæren; det er gjennemgaaende skrind jord i Berg.

Der er endel dyrkbar jord igjen paa myr.

Korn dyrkes saagodtsom ikke; udsæden angives i 1890 til 4 hl. byg. Klimatet er for raat.

Der er noget jordbrug langs fjordene, og udsæden af poteter var i 1890 720 hl.

Havedyrkning er indskrænket til nogle flekker med gulerødder, næper, ræddikere.

Arealer saaledes udnyttet:

|  |                        |
|--|------------------------|
| Ager.....                                  | 0.2 km. <sup>2</sup>   |
| Eng.....                                   | 3.2 »                  |
| Ager og eng.....                           | 3.4 km. <sup>2</sup>   |
| Skog.....                                  | 4.0 »                  |
| Udmark, snaufjeld, indsøjør, myr, sne..... | 601.6 »                |
| <hr/>                                      |                        |
|  | 609.0 km. <sup>2</sup> |

Udsæd ogavl af poteter for maalet kjendes ikke. Agerflekkerne ligger spredt i smaa strimler hist og her mellem bergknauserne og har ikke været maalt. Foldigheden kan gjennemsnitlig sættes til 6.

Udsæd af korn var i 1886—1891 aarlig 7 hl., af poteter 720 hl.

Der er opryddet kun ubetydeligt nyland i senere tid.

Der er ingen landbrugsmaskiner.

Herredsstyrelsen har angivet værdien af 1 maal jord til 50 kr., og omkostningerne ved dyrkningen af 1 maal til 40 kr.

Havnegangene er idethele maadelige; men nogle gaarde har dog meget gode havnegange, og der er noksaa frodigt græs i lierne i stenurene ; der er enkelte steder, som kan slaaes.

Der er mange, som har kun en jordflek til en halv ko, men holder flere, idet de henter hø fra udslaatter.

Kreaturhold samt fjærkræ i Berg herred 1ste januar 1891:

|             |      |
|-------------|------|
| Heste.....  | 45   |
| Storfæ..... | 633  |
| Faar.....   | 1588 |
| Gjeder..... | 412  |
| Svin.....   | 89   |
| Høns.....   | 124  |
| Ænder.....  | 6    |
| Gjæs .....  | 3    |

Kvæget er blandet med russeracen; der er lidet igjen af de gamle stedegne kjør. Sauernegaard ude om vinteren; de er smaa og stedegne.

Opdræt og salg af hornkvæg, faareavl og melkeproduktionen er tiltaget noget. Salg af melk er af ringe betydning.

Beiterne er tarvelige. Renbeiter er en del af *Svanelydalen* med vakre græslier paa begge sider, en del af den mere høitliggende og mindre frugtbare *Kaper dal*, dalføret og skarene mellem *Kaperfjord*, *Henrikshovedet* og *Aanurdalsvatn*. Øens vigtigste renbeitemarker er: *Helvedesdal* med forgreninger og *Heggedalen* (Orjesavce og Nuorttaavcce).

Der er gode torvmyrer; de fleste gaarde har torvtag, og det er det almindelige brændsel. Der er lidt fururødder i myrene. Beboerne langs kysten og paa øerne er alene henvist til torven som brændsel. I den nordlige del af herredet er de dybeste og største myrer med god brændtorv; i den søndre del er myrene grunde og torven simpelere.

Skog. I fjordbundene vokser birkeskog, som benyttes til brændsel ved siden af torv. Birkekraat og birkeskog sees ikke saa sjeldent endog yderst ude mod havet, men det er mest forkrøblede smaatreer. Inde i fjordbundene er der lidt birkeskog, saaledes omkring Strømsbotn og i Heggedalen og inderst i Mefjord. Og helt fri for skog er heller ikke Torsken, saaledes i Østerfjord og omkring Selfjord. Foruden birk vokser rogn, silje, hæg og lidt or; furuskogen er forsvunden. Skogen har ved til 66 familier.

Alt bygningstømmer kjøbes. Huse kjøbes fra Namsen. Kun ubetydeligt brændved kjøbes. Middelpriis 1895 pr. meterfavn ved var for birk kr. 12.00 Nogle gaarde faar en smule forsyning

med rækved, saaledes *Mefjordbotn, Mefjordvær, Teistevik, Sandsvik, Ersfjord, Kjerringvik.*

Fiskeri er den vigtigste næringsvei i herredet. De største fiskevær er *Mefjord, Havn, Bergsøerne, Gryllefjord, Torsken, Holmen-vær, Svellingerne og Ørja.* Det vigtigste vær er *Holmenvær.*

For *Holmenvær* opgaves fisket omkring 1878 at drives:

|  |                    |
|--|--------------------|
| Vinterfisket med 16 à 20 baade à 3—4 mand. | Udbytte 21 600 kr. |
| Sommerfisket - 45                          | 12 600 -           |
| Høstfisket - 45                            | 7 200 -            |

---

Tilsammen 41 400 kr.

For 1894 foreligger officiel statistik, der udviser:

|  |  |
|--|--|
| Vinterfiske: Belæg: 20 kjøbefartøier, 30 logisfartøier,    |  |
| 15 garnbaade, 170 linebaade, 900 mænd. Udbytte kr. 135 300 |  |
| Loddefiske: Belæg: 5 kjøbefartøier, 2 fiskefartøier, 85    |  |
| linebaade, 411 mand ..... Udbytte - 63 490                 |  |
| Sommerfiske: 30 snørebaade, 40 notbaade, 240 mand          |  |
| Udbytte - 25 250   |  |

---

Samlet udbytte kr. 224 040

Før moloen byggedes, kunde intet fartøi ligge i Holmenvær.

De vigtigste fiskerier er skrei fisket og sommersild-fisket, og paa de fleste fiskevær fiskes der aaret rundt. Omkring 1893 begyndte man at fiske med saakaldte smaa fiskegarn; de er ikke dybe, 25 masker, 25—30 favne lange; der bruges op til 30 garn i lænken, sædvanlig 10—12. De sættes paa grundt vand ned til 70 favne. De fisker torsk, der tilberedes til titling. Dette fiske er idethele uafhængigt af veir og vind, og de kan trække, naar de vil.

Paa *Svendsgrund*, en skreigrund mellem Trælen og Oksen, fiskes opsigfisk fra januar.

Kveiten fra Senjens kyst er bekjendt. Kveitefisket har taget opsving. Et engelsk-norsk kompagni driver med 30 kuttere. Maaske fiskes 40 000 kg. kveite om aaret. Brosme og lange fiskes om vaaren og er i den senere tid steget i pris. Derhos fiskes en hel del stenbit. Hysen har været forsvunden, men nu er den kommen igjen. Der er ikke lidet flyndre, men den er lidet paaagtet. Laks fiskes i havet med kilenøter. Sild fiskes hvert aar i Berg; Sifjord i Torsken er en større sildefjord, Torskenfjord, Nordfjord i Berg. Steinfjord og Ersfjord er sildefjorde. Storsild-fisket var i sin tid betydeligt i Berg. Paa kogefisk er der rigelig tilgang, naar veiret tillader folk at komme paa sjøen. Det viser sig, at de, som fisker hjemme, ofte har ligesaa stor fiskemængde som de, som har været i Lofoten.

I de herreder, hvor der er rigelig tilgang paa fisk, pleier fattigskatterne at være smaa; dette var ogsaa tilfældet. i Berg, før nikkelværket blev anlagt; da udgjorde fattigskatten 40—80 kr. om aaret; men efter at nikkelværket blev anlagt og nedlagt, er fattigskatten steget op i 3 000 kroner.

**Samlet udbytte af fiskerierne i Berg.**

|      |           |             |
|------|-----------|-------------|
| 1891 | . . . . . | 181 300 kr. |
| 1892 | . . . . . | 582 650 -   |
| 1893 | . . . . . | 334 675 -   |
| 1894 | . . . . . | 392 200 -   |
| 1895 | . . . . . | 291 150 -   |
| 1896 | . . . . . | 340 400 -   |
| 1897 | . . . . . | 525 100 -   |

#### F e d s i l d f i s k e t i Berg.

|      | Antal fiskere. | Garnbaade. | Notlag. | Fangst<br>hl. | Udbytte<br>Værdi kr. |
|------|----------------|------------|---------|---------------|----------------------|
| 1891 | . . —          | —          | —       | —             | —                    |
| 1892 | . . 580        | 200        | 12      | 36 000        | 36 000               |
| 1893 | . . —          | —          | —       | —             | —                    |
| 1894 | . . —          | —          | —       | —             | —                    |
| 1895 | . . 310        | 100        | 5       | 6 000         | 9 500                |
| 1896 | . . 50         |            | 5       | 1 000         | 1 500                |
| 1897 | . . 340        | 100        | 8       | 8 000         | 9 000                |

#### S k r e i f i s k e t i Berg.

|      | Antal fiskere. | Antal baade. | Opfisket stk. skrei | Værdi.<br>kr. |
|------|----------------|--------------|---------------------|---------------|
| 1891 | . . 1 346      | 374          | 600 000             | 165 400       |
| 1892 | . . 2 000      | 500          | 2 000 000           | 510 050       |
| 1893 | . . 2 400      | 600          | 1 900 000           | 321 425       |
| 1894 | . . 2 822      | 753          | 2 080 000           | 384 800       |
| 1895 | . . 2 925      | 736          | 1 500 000           | 270 000       |
| 1896 | . . 2 875      | 707          | 1 250 000           | 325 200       |
| 1897 | . . 2 995      | 767          | 2 500 000           | 509 000       |

#### Vaarsild- og smaasildfisket i Berg.

|      | Vaarsild. | Smaasild. |
|------|-----------|-----------|
| 1891 | —         | —         |
| 1892 | 24000     | —         |
| 1893 | —         | —         |
| 1894 | —         | —         |
| 1895 | —         | —         |
| 1896 | —         | —         |

## Laks- og sjøørretfiske i Berg.

|            |           |
|------------|-----------|
| 1891 ..... | 1 500 kr. |
| 1892 ..... | 1 600 -   |
| 1893 ..... | 750 -     |
| 1894 ..... | 400 -     |
| 1895 ..... | 150 -     |
| 1896 ..... | 1 000 -   |
| 1897 ..... | 1 500 -   |

## Andre fiskerier i Berg.

|            |            |
|------------|------------|
| 1891 ..... | 14 400 kr. |
| 1892 ..... | 11 000 -   |
| 1893 ..... | 12 500 -   |
| 1894 ..... | 7 000 -    |
| 1895 ..... | 11 500 -   |
| 1896 ..... | 12 700 -   |
| 1897 ..... | 5 600 -    |

Havn n i k k e l v æ r k er tidligere omtalt.

Der var i 1895 10 h a n d l e n d e personer.

De vigtigste handelssteder er: *Mefjord, Havn, Torsken, Holmen-vær og Halvardsøen.*

Der er ingen rettigheder til udskjænkning af øl.

P o s t a a b n e r i e r i herredet er:

*Holmenvær, Kaldfarnes, Halvardsøen, Torsken, Havn, Berg, Mefjorden.*

I Berg anløbes af dampskibe: *Halvardsø, Kaldfarnes, Holmen-vær, Torsken, Havn, Skaland, Mefjordvær.*

A l b e b y g n i n g i Berg herred ligger ved kysten, helst i den ydre del af fjordene, og saa er der bebygning paa fiskevær.

Den inderste del af fjordene, der ofte er botnformet, er i nogle steder aldeles uden bebygning.

Amtmand *Blom* skriver i aaret 1827:

«Torskens og Bergs Præstegjelde er de af naturen mindst begünstigede i Nordlandene.

En farlig sjøkyst, hvor det paa miles distance ikke er muligt at lande med en baad, smaa jordflekker imellem fjeldene, et raat og for vegetationen ugunstigt klimat, tilbyder beboerne kun lidt af livets goder og behageligheder, men mange af dets mangler og farer. Fisken har ogsaa trukket folk hid, og hvis man skal tiltro den ældre skyldlægning retfærdighed, da maa her fordum have været et saare betydeligt fiskeri, thi ingensteds i Nordlandene betales saa svær skat som her. En ko paa en vogs fiskerleie er ikke ualmindeligt. Nu er fisken forsvunden

fra kysten og maa søges i havet, og almuen er derved bleven saare forarmet.

Adskillige gaarde ligger øde, og flere vil blive forladte,, naar husene derpaa er nedraadnede, thi at bygge huse i denne egn vil ingen paatage sig, hvis fisken ikke skulde vende tilbage i mængde. Som bevis paa egnens dyre skyld og jordens liden værdi, anføres blot, at 8 voger jordegods nylig var solgt for 8 tønder tran, fordi de blot var eieren til byrde.»

Større husansamlinger i herredet er der i *Havn*: 28 huse med 144 indbyggere.

Af den samlede tilstede værende befolkning i Berg (1849) var i 1891:

|                                 |  |
|---------------------------------|--|
| 45 kvæner (35 norsketalende) og |  |
| 26 finner (10 )).               |  |

*Berg* har efter matrikulfortegnelsen 42 gaardsnummere,, hvoraf hører til Berg sogn 17, til Torsken sogn 25.

Herredets matrikulskyld er 81.10 skyldmark; der er 135 skyldsatte brug, 141 jordbrug, gjennemsnitlig pr. brug 0.57 skyldmark.

Gjennemsnitsværdien af skyldmarken er 1793 kr.

*Bergs præstegaard* (1.39 mark) med *Bergsøerne* (1.29 mark) og *Grylleffjordbotn* (0.74 mark), tilsammen 3.42 mark, har 4 husmandspladse. Gaarden har ikke været gjenstand for reduktion efter lov af 19de juni 1882.

Hovedbrugets areal m. v. er af sognepræsten i 1891 opgivet saaledes:

Indmark 12 maal, udmark 300 maal, skogens fladeindhold 100 maal (træbestanden er birk og lidt rogn).

Besætning: 3 kjør, 2 ungfæ, 4 faar. Gjennemsnitlig avling 800 voger hø.

4 husmandspladse med et samlet indmarksareal af 16 maal og en samlet besætning af 8 kjør, 3 ungfæ og 18 faar.

Paa pladsene var i 1890 sat 8 hl. poteter.

*Bergsøerne* (2.63 mark), *Meffjordbotn* (1.64 mark) *Ersfjord* (2.55 mark) hører til de større brug; *Holmen* (1.41 mark) (*Holmen-vær*) i Torsken, havde 1ste januar 1891 : 6 storfæ, 10 faar og 5 høns og i 1890 satte 1 1/4 hl. poteter. *Grundfarnes* (5.39 mark) i 16 brug.

De større gaarde i Torsken sogn er:

*Kjerringvik* (1.78 mark), *Vikan* (1.07 mark), *Leikvik* (1.14 mark).

I middelalderen tilhørte Torsken bispen i Bergen.

*Kjerringvik*, *Holmenvær*, *Ørja*, *Teistevik*, *Ballesvik* med flere gaarde tilhørte Bjarkø-ætten.

## Gamle navne paa gaarde er:

|                  |                          |
|------------------|--------------------------|
| Ersfjord.....    | <i>Eriksfjörðr.</i>      |
| Steinfjord.....  | <i>Steinsfjörðr.</i>     |
| Gryllefjord..... | <i>Gryflufjörðr.</i>     |
| Torsken .....    | <i>Þoskar (Flt.)</i>     |
| Ørja.....        | <i>Yrjar (Flt.)</i>      |
| Grundfarnes..... | <i>Grunnafjarðarnes?</i> |
| Kaldfarnes.....  | <i>Kaldaffjarðarnes?</i> |

**O l d f u n d .** Fra Berg og Torsken herred kjendes følgende oldfund: Stenaldersfund fra *Flakstad* (2), *Torsken-Værnes* (1). *Ersfjord* (1), *Ballesvik* (1). Fra yngre jernalder fra *Havn* (1) *Holmen* (1) og *Skaland* (2?)

Bergs kirke er en langkirke af tømmer, opført 1781, med 200 siddepladse.

Denne hovedkirke var efter reformatsen anneks til Mefjord residerende kapellani under Trondenes, den blev senere hovedkirke i samme efter reskript af 3dje juli 1761, hvorved kapellaniet blev frit kald. Torsken Præstegjeld blev lagt derunder ved resolution af 10de august 1810.

Torskens kirke er en korskirke af tømmer, opført i tiden mellem 1780—84, med 310 siddepladse.

*Poskar kirkja* eller Torsken annekskirke var efter reformatsen (med Gryllefjord) residerende kapellani under Trondenes; den blev senere efter reskript af 28de december 1731 eget Præstegjeld, men ved reskript af 10de august 1810 sammenslaet med Berg Præstegjeld. Kraft citerer ogsaa skrivelse 27de juni 1814.

*Gryflufjardar kirkja* i Gryllefjord i Torsken sogn bestod efter Kraft endnu 1768 som anneks til Torsken; den blev da nedtaget og ombygget til præstegaard i Torsken.

*Midffjardar kirkja* i Mefjord, nordlig i Berg sogn, var efter reformatsen hovedkirke i et residerende kapellani med Berg som anneks. Kirken blev nedlagt ved reskript af 13de januar 1809. Gaarden Hopen i Mefjorden nævnes i matrikulen 1723 som kapellangaard. Mefjord blev eget kald ved anordning af 28de december 1731. Kirken stod til 1818, da den blev nedrevet, og dens tømmer delt mellem gaardmændene.

*Senjen nikkelværks kapel*, en langkirke af tømmer, blev opført 1877, med 410 siddepladse, efter resolution af 1ste juni 1876.

Der er ingen k j ø r e v e i e i herredet.

Der er projekteret statsveie for 35 000 kr. i Berg.

Længde af  
hvert anlæg.  
km.

|   |      |
|---|------|
| Tranø gr. Kaperdalen—Østerfjord (ridevei) . . . | 12.0 |
| Tranø gr. Strømsbotn—Strømsnes (ridevei) . . .  | 13.5 |
| Finsæter—Finsætervatn—Ballesvik do. . .         | 9.5  |

Der er projekteret herredsveie for 19 000 kr.

|                               |      |
|-------------------------------|------|
| Ballesvik—Gryllefjord .....   | 10.0 |
| Østerfjord—Veimandsbotn ..... | 5.0  |
| Broer og Veiudbedringer       |      |

Berg herred er delt i 6 skolekredse med 120 undervisningsberettigede børn, 2 lærere.

Torsken sogn er delt i 5 skolekredse med 159 undervisningsberettigede børn, 2 lærere.

Den ved skatteligningen antagne formue var i 1894 277 800 kr. Den udlignede herredsskat var 7656 kroner.